

Bilgiye Erişim Aracı Olarak Öğrencilerin İnternete Yaklaşımı

Medet YOLAL*
Rıdvan KOZAK**

Özet: Bilgi teknolojileri ve internet ortamındaki gelişmeler son kullanıcıların bilgisayar kullanım tutumları ve yapıları üzerinde kapsamlı bir değişime neden olmuştur. Benzer biçimde internet üzerinden son kullanıcılarla erişim ve etkileşim içinde olan kurum ve kuruluşların bu doğrultudaki çabalarında da hızlı bir artış yaşanmıştır. Bu çalışma, internetin bilinen faydalarına paralel olarak öğrencilerin interneti kullanım amaçlarını saptama ve bilgiye erişim aracı olarak internete yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma amacıyla geliştirilmiş olan anket soru formu 2005-2006 eğitim yılında Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Programında eğitim gören toplam 98 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin internete ilişkin farkındalık düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, internet kullanımı konusunda deneyimlerinin yüksek olduğu, bilgi arama aracı olarak interneti önemli gördükleri ve haftada ortalama olarak 12,6 saatlerini internet başında geçirdikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi arama, internet kullanımı, öğrenciler.

Students' Attitudes Towards Internet As An Information Tool

Abstract: The developments experienced in the information technologies and internet resulted in substantial changes on the computer usage behaviours of the individuals. Similarly a rapid increase has been observed in the efforts of organizations and associations to use internet as a medium for communication with their target groups. In this study, it is aimed to analyze internet usage purposes of students and their attitudes to internet as an information source. For the purpose of the study questionnaire forms were used and a total of 98 respondents who were the students of Eskişehir Vocational School, Tourism and Hotel Management Programme have contributed to the study. Findings reveal that students were highly aware of internet, were experienced in the use of internet, appraised the web as an important information seeking tool and spend approximately 12.6 hours per week on internet.

Keywords: Information search, internet usage, students.

GİRİŞ

Teknik olarak iki veya daha fazla bilgisayarın belirli bir sistem içinde birbirine bağlanması ile oluşturulan bilgisayar ağına yerel ağ denmekte olup, farklı sistemlere ait birden fazla bilgisayarın veya yerel bilgi ağlarının birbirine bağlanmasından oluşan bütüne internet adı verilmektedir (Bal, 2001, s. 408). 1970'li ve 1980'li yıllarda TCP (Transmission Control Protocol)/IP (Internet Protocol) tabanlı internet, esas olarak bilgi değişimi

* Yard. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu

** Yard. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu

için araştırmacılar ve akademisyenler tarafından kullanılan bir teknoloji durumundayken, World Wide Web'in gelişimiyle inanılmaz bir hızla yaygınlaşmaya başlamıştır (Burger ve diğerleri, 1997). Günümüzde kullanım alanı ve kullanıcı sayısı hızla artan internet, geçmişte olduğunun aksine kablosuz olarak daha hızlı ve etkin bir erişim ağına sahiptir.

İnternetin üç farklı işlevi bulunmaktadır: a) bireyler arasında iletişim, b) boş zaman ve/ya eğitim için etkileşim, c) bireyler, kurumlar ve bireyler, kurumlar arasında bilgi aktarımı (Bonn ve diğerleri, 1998). Bu işlevler doğrultusunda herhangi bir kullanıcı internet ile elektronik posta gönderebilme, ileti veya dosya paylaşabilme, on-line sohbet edebilme, sesli veya görüntülü haberleşme, on-line servisleri kullanarak alışveriş yapabilme, bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilme, bilgi arama ve paylaşımı vb. olanaklara sahip olmaktadır (Yolal, 2003).

Günümüzde internet üzerinde oluşturulmuş milyarlarca web sayfası mevcuttur. Web sayfaları hayal edilebilecek hemen her konuda, her tip insan, firma, kurum-kuruluş tarafından yaratılabilmektedir. Ortalama düzeydeki bir bilgisayar kullanıcısı, kolaylıkla elde edebileceği özel web tasarım yazılım paketleriyle aynı gün içinde bir web sitesi yaratabilmektedir. Siteye yapılacak her ilave bilgi veya sayfa ekleme maliyeti (marjinal maliyeti) neredeyse sıfırdır (Liu, 2000). İnternet ortamındaki bilginin bu muazzam büyüklüğü ve çeşitliliği göz önüne alındığında; sunulan/edinilen bilginin değeri, güvenilirlik veya tarafsızlık, güncellik, uygulanabilirlik, site sahipliği gibi konularda şüphe uyandıran yanlış veya eksik bilgilerin (manipüle edilmesi) bulunma olasılığı web sayfalarının eleştirel bir değerlemesinin yapılması ihtiyacını doğurmaktadır. Web üzerinde aşırı bilgi olması ve bilgilerin anonim özellik taşımasından dolayı bireylerin eriştikleri bilgileri değerlendirebilmelerini sağlayacak becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Herhangi bir kütüphane kullanıldığında kitaplar, bilimsel dergiler ve başkaca kaynaklar bilim adamları, yayıncılar ve kütüphaneciler tarafından hâlihazırda değerlendirilmiş durumdadır. Her türlü kaynak nihai kullanıcıya ulaştırılmadan önce bir şekilde gözden geçirilmiştir (www.library.jhu.edu/researchhelp/general/evaluating). Web kullanımında ise bu durum geçerli değildir. Bir filtre veya süzgeç bulunmamaktadır. Herkes web sayfası oluşturabileceğinden, çeşitli yazarlar tarafından hazırlanmış sayısız kalite düzeyine sahip belge bulunmaktadır. Şüpheli ve yanıltıcı olanların yanında mükemmel kaynaklar da mevcuttur. Bu nedenlerle on-line bilginin derlenmesi, webde bilgi arama sürecinin en önemli bileşeni olmuştur. Bilgiyi eleştirel şekilde değerleyebilme ise bilgi çağının önemli bir becerisi haline gelmiştir.

Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışına etki eden pek çok unsur bulunmaktadır. Bilgi erişim sistemlerinde bilginin düzenlenişi, sunumu

kişinin bilişsel yapısı ve bilgi arama davranışı gibi unsurların istenen bilgiye ve doğru belgelere erişimi etkileyeceği açıktır (Uçak ve Güzeldere, 2006). Öğrencilerin bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları, içinde buldukları akademik disiplin ve sahip oldukları olanaklara göre şekillenmektedir.

Bu araştırmada internetin üniversite öğrencileri tarafından daha çok hangi amaçlar doğrultusunda kullanıldığını saptamak, bilgi arama deneyimlerini ve mekânlarını ortaya koymak ve özellikle bilgiye erişim açısından internetin öğrenciler için önemini belirlemek amaçlanmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Günümüzde web, bireylerin iş amaçlı olsun veya olmasın bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için geleneksel bilgi kaynaklarıyla rekabet halindedir. Web, insanların geleneksel medyaların kullanımının önündeki ulaşılabilirlik, etkileşim ve tanımlama engelleri gibi sorunlardan bazılarının üstesinden gelinmesini sağlayan bir ortamdır. Bilgiye dayalı etkinlikler için kullanıcıların webden yararlanma düzeyleri ve kullanıcı tutumlarının nasıl değiştiği ve bu değişimin ne tür faydalar sağladığı belirsizdir (D'Ambra ve Rice, 2001). Öte yandan webe dayalı tüketici hizmetleri genellikle başarılı olarak algılanmakla birlikte webin kullanıcıların temel bilgi gereksinimlerini ne oranda karşılayabildiği konusunda fazla bilgi bulunmamaktadır.

Bireylerin internet üzerinde bilgi arama düzeylerini etkileyen pek çok etkinin olduğu söylenebilir. Moon (2004) kullanıcıların bilgi düzeyinin artmasının internette bilgi arama davranışlarını artıracaklarını varsaymaktadır. Benzer şekilde internet kullanma becerileri geliştikçe tüketiciler internet üzerinde daha fazla bilgi arayacaklardır. Yapılan çeşitli araştırmalar internet kullanımı üzerinde cinsiyet, yaş, gelir, eğitim ve sahip olunan meslekler gibi demografik özelliklerin de etkili olduğunu göstermektedir (King ve Teo, 1996, içinde Moon, 2004). Ancak Hupfer ve Detlor (2006) internet üzerinde bilgi arama davranışında cinsiyet farklılığı olmadığını saptamışlardır.

Bazı durumlarda kişinin eğitim düzeyi ve bilgi birikimi onun yeniliklere karşı tutumunun belirleyicisi olmayabilir. Whitmore (2002) farklı disiplinlerde eğitim alan üniversite öğrencilerinin bilgi arama davranışlarının da farklı olduğunu saptamıştır. Öte yandan Kim ve Kwon (1999), boş zaman etkinliklerinde ilerici ve kendine güvenen bir yaşam tarzına sahip bireylerin interneti daha sık kullandığını ve internet üzerinde daha sık bilgi aradıklarını ileri sürmektedirler.

Bireylerin internet üzerinde bilgi arama tutumlarını etkileyecek önemli değişkenlerden biri de internet sitesinin sahip olduğu özelliklerdir. Web

sitesinin daha ayrıntılı ve faydalı, doğru ve güvenilir, güncel ve zamanlı bilgiler sunması kullanıcıların bu siteyi kullanmasını ve sitede daha uzun süreli kalmasını etkileyecektir (Moon, 2004). Sitenin açılma hızı, tasarımı, kullanım kolaylığı sağlaması gibi özellikleri de siteye yönelik tutumların belirleyicisi olacaktır. Amichai-Hamburger (2002) internet kullanıcılarının kişiliklerinin internet gelişiminin geleceğini belirleyen tasarımcılar tarafından göz ardı edildiğini iddia eder. Bunun nedenini de teknolojik ilerlemelere aşırı odaklanma olarak açıklar. Bu dengesizliğin ortadan kaldırılması için tasarımcılar ve kişilik alanında çalışan psikologların ortak bir çaba içinde olmasını önerir.

Gölge ve Arlı (2002) Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada bilgisayarın ve internetin erkek öğrenciler tarafından daha etkin bir şekilde kullanıldığını saptamışlardır. Bir diğer çarpıcı bulgu da kişisel bilgisayarı olan öğrencilerin yaklaşık yarısının İnternet Cafe'leri ayda en az bir kez kullanmalarıdır. Öğrencilerin % 38.7'sinin internet kullanımına ilişkin bilgilerin ve uygulamaların derslerde verilmesini istediği belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğuna (% 82.6) göre internet kullanmak çok yararlıdır ve internette aranan bilgiye ulaşmak çok kolaydır.

Yüksek öğretimde E-ticaret eğitimini inceleyen Erdal (2002) internet ekonomisi ve uluslararası pazarlardaki şiddetli rekabetin hızlı düşünmeyi ve hızlı karar vermeyi gerektirdiğini belirterek, gelişen iş piyasalarında rekabet edebilir öğrencilerin yetiştirilmesi için yükseköğretim programlarında bilgisayar, bilişim teknolojileri ve E-ticaret alanlarında programlar açılması gerekliliğini savunur. Benzer bir durum bilgi teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı turizm endüstrisi için de söz konusudur. Endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanların yetiştirilebilmesi açısından turizm programlarında bilgi teknolojileri konusuna ağırlık verilmesi gerekmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği programı öğrencilerinin interneti kullanım amaçlarının saptanması ve internetin işlevlerine ilişkin algılarının ölçülmesi açısından önemlidir. Elde edilen sonuçlar internette içerik yaratacaklara yol gösterebileceği gibi, eğitim kurumlarında yürütülen bilgi teknolojileri öğretimi konusunda da yardımcı olma açısından önemlidir.

Araştırma anakütlesini Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Anket soru formu D'ambra ve Rice (2001) tarafından geliştirilmiş kullanıcı tatmin ölçeğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket soru formunda, öğrencilerin internetin işlevlerine ilişkin ifadeleri benimseme derecelerini

belirlemek üzere ‘Beşli Likert Ölçeği’ne göre hazırlanmış yirmi soru bulunmaktadır. Bunun dışında öğrencilerin demografik yapılarını ve internete erişilen yer, ayrılan zaman ve internet kullanım deneyimlerini sorgulayan açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular da bulunmaktadır. Hazırlanan anket soru formu ilgili okulun rassal olarak seçilen bir sınıfında pilot olarak uygulanarak anket üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak uygulanmasına karar verilmiştir. Çalışma evreninden 2005-2006 eğitim yılında kayıtlı 119 öğrenciye anket soru formu ile ulaşılmış, bunlardan 98 tanesi (% 82) değerlendirmeye alınmıştır. Hazırlanan anket soru formu Beşli Likert ölçekli sorularda, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtları gruplandırmak amacıyla faktör analizinden yararlanılmıştır. Bilindiği üzere değişkenin hangi faktörle en güçlü korelasyon ilişkisi varsa, o faktörün elemanı demektir. Bu nedenle faktörler ile korelasyon ilişkisi en güçlü olan değişkenleri belirlemek amacıyla faktör dönüşüm yöntemi uygulanmıştır. Maksimum dönüşüm sayısı 55 olarak yeterli görülmüştür (Nakip, 2003). Diğer sorulara verilen yanıtlar ise yüzdesel olarak analiz edilmiştir. Veriler SPSS 11.5 istatistik paket programıyla değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin % 42,9’unun kız, % 57,1’inin erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrenciler sınıflarına göre eşit sayıda seçilmiş olduğundan, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin toplam içindeki oranı eşittir.

Tablo 1. Öğrencilerin sınıflarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı

Sınıf	Cinsiyet				TOPLAM	
	Kız		Erkek		n	%
	n	%	n	%		
Birinci sınıf	23	23,5	26	26,5	49	50
İkinci sınıf	19	19,4	30	30,6	49	50
TOPLAM	42	42,9	56	57,1	98	100

Öğrencilerin internet ve işlevleri hakkındaki ifadelerle ilişkin algılarını ölçmek için hazırlanmış Likert türü sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 2’de özetlenmiştir. Öğrencilerin arama motorlarının bilgi arama ve erişim konusunda yeterli olduğunu belirten ifadeye 4,42 ortalama ile kesinlikle katıldığı saptanmıştır. 98 öğrencinin farklı bilgi kaynaklarından çok web üzerinde bilgi bulmanın kolaylığına 4,20 ortalama ile katıldığı görülmüştür. İnternet ve webin insan hayatında önemli bir yere sahip olduğuna ilişkin öğrencilerin verdiği yanıtların ortalaması 4,12 düzeyinde bulunmuştur. İhtiyaç duyulan bilgiye erişimde webin kütüphaneye kıyasla daha kolay olduğuna ilişkin verilen yanıtların ortalaması 4,09 olarak hesaplanmıştır.

Web kullanımından dolayı ilgilenilen konularda bilgilerinin arttığını belirten öğrencilerin ortalamaları 4,05'tir. Benzer şekilde hobiler ve ilgilenilen konularla ilgili tüm bilginin web üzerinde bulunabileceğine ilişkin ifadeye verilen yanıtların ortalaması 4,02 düzeyinde bulunmuştur. Öğrencilerin dersler için gerekli olduğundan internet kullanıldığına ilişkin ifadeye 4,01 ortalama ile katıldıkları görülmüştür. Sorulara verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin İnternet ve işlevlerine ilişkin ifadeleri benimseme düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin internete ilişkin ifadelere verdikleri yanıtlar

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
1. Farklı bilgi kaynaklarından çok web üzerinde bilgi bulmam kolaydır.	4,20	0,97
2. Web ortamı, tüm bilgi ihtiyaçlarımı gidermede yeterlidir.	3,36	1,09
3. İhtiyaç duyduğum bilgiye erişimde, web kütüphaneden daha kolaydır.	4,09	0,96
4. Hobilerimle ve ilgilendiğim konularla ilgili tüm bilgiyi web üzerinde bulabilirim.	4,02	0,98
5. Web arama motorları (google, yahoo vb) ihtiyaç duyduğum bilgiyi bulmada yeterlidir.	4,42	0,81
6. İhtiyaç duyduğum konulara yönelik doğrudan bilgi sunan siteleri bulmak kolaydır.	3,59	0,84
7. Webde ücretsiz sunulan bilgiler, bedeli olanlar kadar güvenli değildir.	3,04	1,18
8. Webi kullanıyorum çünkü derslerim için gerekli.	4,01	0,93
9. Web üzerinde hangi siteleri ziyaret edeceğime ilişkin bütünüyle kontrole sahibim.	3,71	0,98
10. Web kullanımını konusunda tam bilgiye sahibim ve davranışlarımdan eminim.	3,58	1,00
11. Web üzerinde aramayı daha iyi yapabilmek için bilgi ve becerilerimi geliştirmeliyim.	3,66	1,03
12. Webde tanınmadan dolaşmak benim için önemlidir.	3,41	1,11
13. Biraz daha eğitim ve uygulama yapmam webi daha etkin kullanmamı sağlayabilir.	3,89	0,97
14. Webi çoğunlukla eğlence için kullanıyorum.	2,85	1,18
15. Eğer daha fazla bilgisayar bilgim olsaydı web daha eğlenceli olurdu ve daha fazla kullanırdım.	3,33	1,26

16. Herhangi bir yerden ulaşarak yaptığım site ziyaretlerim eğer sistem yöneticisi tarafından denetlenseydi belli siteleri ziyaret etmezdim.	3,06	1,26
17. Web aracılığıyla ulaştığım bilgilerden dolayı daha iyi kararlar alabiliyorum.	3,38	0,99
18. Web kullanmamdan dolayı ilgilendiğim konularda bilgim arttı.	4,05	0,84
19. Webi multimedya fonksiyonuna sahip olduğu için kullanıyorum.	2,61	1,09
20. İnternet ve Web insan hayatında önemli bir yere sahiptir.	4,12	1,02

İnternet'e ilişkin ifadelerden oluşan Likert türündeki sorulara verilen yanıtlar arasında ortak görüşlerin olup olmadığının ortaya konulması amacıyla bu soruya faktör analizi uygulanmış olup, sonuçlar Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Faktör analizi sonuçları

Belirlenen Faktörler		Özdeğerler	Varyans	Birikimli %
Faktör 1	Bilgi birikimi ve deneyim	2,958	18,485	18,485
Faktör 2	İnternet kullanımında eğitim ihtiyacı	2,116	13,226	31,710
Faktör 3	İnternetin bilgi aramadaki üstünlüğü	1,768	11,052	42,763
Faktör 4	İnternet kullanımının eğlenceli oluşu	1,576	9,847	52,610

Tablo 4'te verilmiş olan bileşen matriksindeki değerlere göre dört özdeğer saptanmış durumdadır. Faktör yüklerinin düşük olmasından dolayı dört ifade çıkarılmıştır. Faktörlerin her biri için güvenilirlik testi için Cronbach's Alpha uygulanmış, değerler birinci faktör için 0,702, ikinci faktör için 0,825, üçüncü faktör için 0,878 ve dördüncü faktör için 0,760 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirlik ölçütü olarak kabul edilen bu katsayılar 0,60 ile 0,80 arasında olduğundan oldukça güvenilir bulunmuştur (Özdamar, 1999, s. 500). Anket değerlerinin toplanabilirlik özelliği açısından test edilerek bu özelliğin olduğu görülmüştür. Buna göre t-testi uygulanması kararlaştırılmıştır. Faktör analizi değerlerine göre:

Birinci özdeğer içinde; a) web üzerinde hangi sitelerin ziyaret edileceğine ilişkin bütünüyle kontrole sahip olunduğu, b) öğrencilerin web kullanımı konusunda tam bilgiye sahip ve davranışlarından emin oldukları, c) web aracılığıyla ulaşılan bilgilerden dolayı daha iyi kararlar alınabildiği, d) web

kullanımından dolayı ilgilenilen konularda bilgi artışı olduğu ve e) internet ve webin insan hayatında önemli bir yere sahip olduğunu belirten beş ifade toplanmıştır. Bu ifadeler bilginin artması, internete ilişkin tam bilgi sahibi olma, kontrol ve daha iyi karar alınması gibi farklı özellikleri vurgulamaktadır. Bu özdeğer altında toplanmış ifadeler “bilgi birikimi ve deneyim” olarak isimlendirilebilir.

İkinci özdeğer içinde; a) dersler için gerekli olduğundan web kullanıldığı, b) webden daha etkin yararlanmak için bilgi ve becerilerin geliştirilmesi gerektiği, c) biraz daha eğitim ve uygulamanın internet kullanımını etkinleştireceği ve d) daha fazla bilgisayar bilgisi bulunmasının interneti daha eğlenceli kılacağını ifade eden dört ifade toplanmıştır. Bu özdeğer altında toplanmış ifadelerin ortak noktası ihtiyaç duyulan daha fazla bilgi ve eğitim olup bu özdeğer “eğitim ihtiyacı” olarak isimlendirilmiştir.

Üçüncü özdeğer içinde; a) web üzerinde bilgi bulmanın diğer kaynaklara göre daha kolay olduğu, b) web ortamının öğrencilerin tüm bilgi ihtiyacını gidermede yeterli olduğu, c) bilgiye erişimde webin kütüphaneden daha kullanışlı olduğu ve d) ilgilenilen konular ve hobilere ilişkin daha fazla bilginin internetten temin edilebildiğini belirten dört ifade toplanmıştır. Bu özdeğer altında toplanmış ifadelerin ortak noktası, “internetin bilgi aramadaki üstünlüğü”dür.

Dördüncü özdeğer içinde; a) webde ücretsiz sunulan bilgilerin bedelli olanlar kadar güvenli olmadığı, b) webin daha çok eğlence amaçlı kullanıldığı ve c) webin daha çok multimedya (çoklu ortam) işlevine sahip olmasından dolayı kullanıldığını ifade eden üç ifade toplanmıştır. Bu özdeğer altında toplanan ifadeler “internetin eğlenceli olması” şeklinde isimlendirilebilir.

Sonuçlar, öğrenciler arasında internete ilişkin ortak görüşler olduğunu göstermektedir. Bu ortak görüşler, bilgiye erişim aracı olarak internetin etkililiği, kullanım ve deneyim konusunda eksiklik, eğlence amaçlı kullanım ve internette sunulan bilgilerin kısmen güvenilir olmayacağıdır. Bundan sonraki çalışmalarda bu analizin bulgularının kullanılması, araştırmaların etkinliğini artıracak ve araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştıracaktır.

Tablo 4. Bileşen matrisi

İfadeler	Bileşenler			
	1	2	3	4
Web üzerinde hangi siteleri ziyaret edeceğime ilişkin bütünüyle kontrole sahibim.	,687			
Web kullanmamdan dolayı ilgilendiğim konularda bilgim arttı.	,671			
Web kullanımı konusunda tam bilgiye sahibim ve davranışlarımdan eminim.	,665			
İnternet ve Web insan hayatında önemli bir yere sahiptir.	,645			
Web aracılığıyla ulaştığım bilgilerden dolayı daha iyi kararlar alabiliyorum.	,637			
Web üzerinde aramayı daha iyi yapabilmek için bilgi ve becerilerimi geliştirmeliyim.		,749		
Eğer daha fazla bilgisayar bilgim olsaydı web daha eğlenceli olurdu ve daha fazla kullanırdım.		,660		
Biraz daha eğitim ve uygulama yapmam webi daha etkin kullanmamı sağlayabilir.		,632		
Webi kullanıyorum çünkü derslerim için gerekli.		,600		
İhtiyaç duyduğum bilgiye erişimde, web kütüphaneden daha kolaydır.			,759	
Hobilerimle ve ilgilendiğim konularla ilgili tüm bilgiyi web üzerinde bulabilirim.			,707	
Web ortamı, tüm bilgi ihtiyaçlarımı gidermeye yeterlidir.			,629	
Farklı bilgi kaynaklarından çok web üzerinde bilgi bulmam kolaydır.			,615	
Webi çoğunlukla eğlence için kullanıyorum.				,753
Webi multimedya fonksiyonuna sahip olduğu için kullanıyorum.				,641
Webde ücretsiz sunulan bilgiler, bedeli olanlar kadar güvenli değildir.				,554

Sınıf ve cinsiyete göre öğrencilerin dört özdeğere verdikleri yanıtlar arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesinde t-testi uygulanmıştır. Sınıflara göre dört özdeğere verilen toplam puanlar karşılaştırıldığında iki sınıf arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Cinsiyete göre karşılaştırıldığında (tablo 5) webde ücretsiz sunulan bilgilerin bedelli olanlar kadar güvenli olmadığı, webin daha çok eğlence amaçlı kullanıldığı ve webin daha çok multimedya işlevine sahip olmasından dolayı kullanıldığına ilişkin üç ifadeyi içeren dördüncü özdeğerde farklılık görülmüştür. Dördüncü özdeğere erkek öğrencilerin verdikleri toplam puanlar kız öğrencilerin verdiği puanlara göre daha yüksektir. Bu bulguya göre internetin eğlence ve multimedya işlevlerinin erkek öğrenciler tarafından daha yoğun kullanıldığını söylemek mümkündür. Benzer şekilde internette sunulan ücretsiz bilgilere karşı erkek öğrencilerin güvensizliği daha yüksektir.

Tablo 5. Cinsiyete göre verilen yanıtlar arasındaki farklılıklar

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	Sig. (2-tailed)
faktör1	kız	42	15,51	2,96	0,903
	erkek	56	15,58	2,68	0,904
faktör2	kız	42	12,85	2,08	0,093
	erkek	56	12,06	2,41	0,087
faktör3	kız	42	13,04	2,02	0,162
	erkek	56	12,38	2,49	0,150
faktör4	kız	42	5,87	2,09	0,001
	erkek	56	7,44	1,61	0,001

Öğrencilerin interneti kaç yıldır kullandıklarını ve deneyimlerini ölçmek amacıyla sorulan sorulara alınan yanıtlar şu şekildedir. Öğrencilerin % 36,7'si beş yıldan fazla bir süredir internet kullandığını belirtmektedir. % 25, 5'lik bir kesim dört yıldır internet kullanmaktadır. İnterneti üç yıldır kullanan öğrencilerin oranı ise % 22,4 olarak saptanmıştır. % 13,3'lük bir kesim ise iki yıldır internet kullandığını belirtmektedir. Sadece bir yıldır internet kullanan öğrencilerin oranı ise % 2,0'dir. Bu sonuçlar öğrencilerin internet kullanımını konusunda deneyimli olduklarını göstermektedir. Ancak kız öğrenci erkek öğrenci karşılaştırmasına bakıldığında erkek öğrencilerin internet kullanımında kız öğrencilere kıyasla daha deneyimli oldukları görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin internet kullanma deneyimleri

	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
1 Yıl	2	4,8	0	0	2	2,0
2 Yıl	8	19,0	5	8,9	13	13,3
3 Yıl	14	33,3	8	14,3	22	22,4
4 Yıl	9	21,4	16	28,6	25	25,5
5 Yıl	9	21,4	27	48,2	36	36,7
Toplam	42	42,9	56	57,1	98	100

Öğrencilerden, bilgisayar ve internet kullanımı konusunda kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. % 35,7'lik bir kesim bilgisayar bilgilerini orta düzeyde değerlendirirken, %40,8'lik bir bölümü iyi düzeyde olduklarını ve % 23,5'inin kendilerini çok iyi bulduklarını ifade etmişlerdir. İnternet kullanımı deneyiminde olduğu gibi bilgisayar ve internet kullanımı konusunda kendilerini iyi düzeyde ve çok iyi düzeyde olarak değerlendiren erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilere göre daha yüksektir (Tablo 7).

Tablo 7. Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımı konusunda kendilerini değerlendirmeleri

	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Orta düzeyde	21	50,0	14	25,0	35	35,7
İyi düzeyde	15	35,7	25	44,6	40	40,8
Çok iyi düzeyde	6	14,3	17	30,4	23	23,5
Toplam	42	42,9	56	57,1	98	100

İnternetin on-line alışveriş işlevine ilişkin olarak öğrencilere ailelerinde bankacılık amacıyla internet kullanılıp kullanılmadığı sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin % 33,7'si evet yanıtı vermiştir. Benzer şekilde öğrencilerin sadece % 23,5'i daha önce internet üzerinden on-line alışveriş yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 17,3'ü internete okul imkânlarını kullanarak bağlandıklarını belirtmektedir. % 53,1'i bu amaçla İnternet Cafeleri kullandıklarını belirtmektedirler. İnternet'e kendi evinden kendi bilgisayarından bağlanan öğrencilerin oranı ise % 27,6 bulunmuştur.

Öğrencilerin haftalık olarak ortalama internet kullanım süreleri 1 ila 56 saat arasında değişiklik göstermekle beraber ortalama kullanım süreleri 12,6 saat olarak saptanmıştır. Yine cinsiyete göre analiz edildiğinde kız öğrencilerin internette erkek öğrencilere kıyasla daha uzun süre zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Kız öğrenciler ortalama olarak haftada 10,5 saat internette kalırken bu süre erkekler için ortalama 9,7 saat olarak bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İçinde bulunduğumuz bilgi çağının önde gelen temsilcisi ve en önemli icadı internet ile küçülen dünyada; yaşam üretimden tüketime, eğitime kadar pek çok yönüyle değişmiş ve yeni bir şekle bürünmüştür. İnternet çok geniş çapta ve hızla erişilebilen bilginin en temel kaynağı olduğunu kanıtlamıştır.

Bilgi teknolojileri ve özellikle internetin eğitim amaçlı araştırmalarda kullanılması geleneksel eğitimin sınırlayıcı unsurları ve bilinen sorunlarına çözüm üretilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bilgi teknolojileri sayesinde bilgiye erişim zahmetsiz ve düşük maliyetle yapılabilmektedir. Böylelikle bilgiye erişimde eşitsizlikler kısmen ortadan kaldırmıştır. Zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın çalışma olanağı sağlaması internetin en önemli faydaları arasındadır. Bu unsur öğrencinin performansının artmasına da katkı sağlamaktadır.

Ancak unutulmamalıdır ki bilimsel bilgi hala önemli ölçüde geleneksel yöntemlerle üretilen bilimsel dergi, kitap vb. bilgi kaynaklarında bulunmaktadır. Her türlü metin, görüntü, veri ve bilginin internet aracılığı ile denetimsiz biçimde akışına bağlı, bireysel bazda, aşırı bilgi yüklemesi ve biraz iddialı olarak “bilgi kirlenmesi” ile karşı karşıya kalan, dünya çapında bir kütüphane olarak internetin yarattığı bilgi denizinde boğulmama savaşı veren bilgi toplumu fertlerinin “doğru” ve “yararlı” bilgiye kolaylıkla ulaştığını söylemek gerçek olarak zordur.

Bu araştırmanın bulgularına göre diğer kaynaklara kıyasla öğrenciler bilgi arama aracı olarak interneti daha yoğun kullanmaktadırlar. Ancak diğer yandan web ortamındaki özellikle bedelsiz olarak sunulan bilginin güvenilirliği konusunda şüphe içindedirler. Gözden kaçırılmamalıdır ki çok sayıdaki dağınık, hatta çelişkili ve bütünsellikten yoksun bilgi karşısında bireyin birikimini düzenlemesi için harcadığı çaba ve zaman gün geçtikçe artmaktadır. Doğru ve güncel bilgiye en kısa sürede erişimin sağlanabilmesi bireylerin bilgiye erişim konusunda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi ile olasıdır. Yükseköğretim kurumlarında ve hatta ortaöğretim programlarında internet kullanımına ilişkin ders ve uygulamaların artırılması bireylerin bu önemli bilgi aracından daha etkin yararlanmalarına önemli katkı sağlayacaktır. Benzer şekilde öğrencilerin internet kullanımına ilişkin yapılacak yeni çalışmalar sahip olunan bilginin artması açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Amichai-Hamburger, Y. (2002). "Internet and personality", *Computers in Human Behaviour*, 18(1): 1-10.
- Bal, H.Ç. (2001). *Bilgisayarlar ve İnternet: Başlangıçtan İleri Seviyeye Herkes İçin*, Rize. Akademi Yayınevi.
- Bonn, M.A., Furr, H.L. ve Susskind, A.M. (1998). "Using internet as a pleasure travel planning tool: An examination of the sociodemographic and behavioural characteristics among internet users and non-users", *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 22 (3): 303-317.
- Burger, F., Kroiss, P., Pröll, B., Richtsfeld, R., Sighart, H., ve Stark, H. (1997). "TIS@WEB-Database supported tourist information on the web", içinde, *Information and Communication Technologies in Tourism 1997*, Ed. A. Min Tjoa, Wien: Springer-Verlag, s. 180-189.
- D'Ambra, J. ve Rice, R.E. (2001). "Emerging factors in user evaluation of the world wide web", *Information and Management*, 38(6): 373-384.
- Erdal, M. (2002). "Yüksek öğretimde e-ticaret eğitimi ve bir uygulama", http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=160, (22.03.2007).
- Gölge E. ve Arlı, M. (2002). "Üniversite öğrencilerinin üniversite dışında bilgisayar ve internet kullanma durumları", *VIII. Türkiye'de İnternet Konferansı, Askeri Müze ve Kültür Sitesi, Harbiye İstanbul, 19-21 Aralık 2002*.
- Hupfer, M.E. ve Detlor, B. (2006). "Gender and web information seeking: A self-concept orientation model", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57(8):1105-1115.
- Moon, B-J. (2004). "Consumer adoption of the internet as an information search and product purchase channel: some research hypotheses", *International Journal of Internet Marketing and Advertising*, 1(1): 104-118.
- Kim, H. ve Kwon, S. (1999). "An exploratory research on lifestyles and purchase decision making of internet users", *Korean Management Review*, 28(2): 353-372.
- King, W.R. ve Teo, T.S.H. (1996). "Key dimensions of facilitators and inhibitors for the strategic use of information technology", *Journal of Management Information Systems*, 12(4): 35-54.

- Liu, Z. (2000). "Internet tourism marketing: Potential and constraints", in proceedings of the 4th *International Conference "Tourism in Southeast Asia and Indo-China: Development, Marketing and Sustainability"*. Chiang Mai, Thailand, June, 24-26, 2000.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*. Kaan Kitabevi.
- Nakip, M. (2003). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Uçak, N.Ö. ve Güzeldere, Ş.O. (2006). "Bilişsel yapının ve işlemlerin bilgi arama davranışı üzerine etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, 20(1):7-28.
- Whitmore, E. (2002). "Disciplinary differences and undergraduates' information-seeking behavior", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53(8):631-638.
- Yolal, M. (2003). *Türkiye'deki Küçük ve Orta Büyüklükteki Konaklama İşletmelerinde Bilgi Teknolojileri Kullanımı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

www.library.jhu.edu/researchhelp/general/evaluating (02.03.2007)